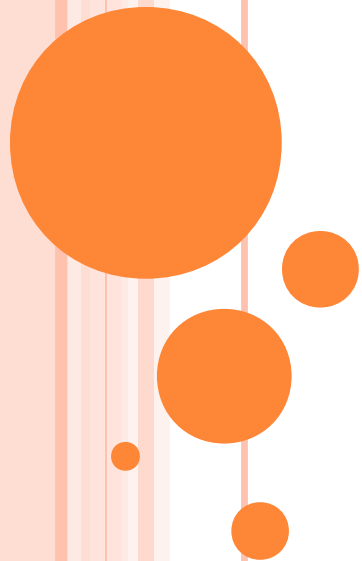


JAN AMOS KOMENSKÝ

1592 Česko – 1670 Holandsko



- - bol český pedagóg, jazykovedec, prírodovedec, humanista, filozof, politik. (ale prisvojujú si ho aj iné národy)
- Všeobecne sa uvádza, že jeho otcom bol mlynár Martin Komenský a matkou Anna Komenská. Otec bol pôvodom Slováčok. Obidvaja rodičia zomreli krátko po sebe pri epidémii. Komenský mal vtedy len dvanásť rokov a po ich smrti sa o neho starala teta.
- Potom študoval na latinskej škole, kde prijal meno Amos. Po štúdiu bol poslaný do Nemecka, ako sa vtedy patrilo, aby nazbieral skúsenosti.



- po porážke českých stavov v bitke na Bielej hore sa Komenský musel skrývať pred cisárskymi vojskami. V tom čase mu na mor zomrela manželka Magdaléna Vizovská aj dve deti. Východisko z trpkkej situácie hľadal v práci. Vtedy začal pracovať na svojej knihe **Labyrint světa a ráj srdce**
- Druhý krát sa oženil s Dorotou Cyrillovou, s ktorou mal štyri deti. Spoločne v roku 1628 odišli do vyhnanstva. Najskôr do poľského Lešna. Opustil teda Moravu a pustil sa putovať po Európe. Finančne ho pri tom podporovali bohatí mecenáši, ktorí si vážili jeho prácu.
- V Lešne pôsobil ako učiteľ a riaditeľ bratského gymnázia. Od roku 1648 pôsobil ako biskup J ednoty bratskej.
Napísal sériu pedagogických diel.
- Vo Veľkej didaktike (Didaktika magna), vypracoval



- Po pobyte v Anglicku sa snažil v starom švédskom Elblagu dosiahnuť zúrok v protestantskej Európe v prospech českej reformácie.
- Vestfálsky mier znamenal koniec týchto nádejí. Česko sa dostalo do rúk Habsburgovcov a začala sa tam tuhá rekatolizácia.
- Pozvaný do Švédska bol preto, aby reformoval vtedajšie školstvo.
- To a smrť druhej manželky vyvolalo u Komenského silné pocity sklamaní a beznádeje. Pri druhom pobyte v Lešne v roku 1649 sa po treťi krát oženil – s Janou Gajusovou (nemali deti).
- Roku 1650 odišiel na pozvanie sedmohradského kniežaťa Rákocziho do Maďarska, kde sa pokúsil v praxi uskutočniť svoj program školskej reformy a otvoril tak prvú pansofickú školu.




- Pre školákov zostavil učebnicu **Orbis Pictus**, ktorá mala žiakov povzbudiť k učeniu. Usiloval sa o jednoduchý, ale zároveň pútavý spôsob podania informácií a jeho cieľom nebolo len uľahčiť žiakom osvojenie latinského jazyka, ale tiež zlepšiť mravy všetkých občanov, zmeniť ich názory a naučiť spôsobu života, tak ako to videl v iných vyspelých krajinách. Je to prvá obrázková učebnica na svete a neskôr bola preložená do jedenástich jazykov.
- Ďalšie dielo pre školákov na seba nenechalo dlho čakať. Škola hrou je kniha plná divadelných drám. Žiaci sa učili ich hrať na javisku a zároveň v nich bola obsadená učebná látka. Tento spôsob učenia bol na vtedajšiu dobu veľmi moderný.
- Z Maďarska sa vrátil späť do Lešna. Pri požiari mu zomrela tretia žena, a zhorela mu aj jeho knižnica.



- V Holandsku strávil celkom štrnásť rokov a hovorí sa, že si po štvrtý krát našiel ženu.
- V podvečer 15. novembra v Amsterdame Jan Amos Komenský zomrel a bol pochovaný v neďalekom Naardene.
- Dom, v ktorom žil, je súčasťou majetkom Českej republiky.



- Zavádzal úplne nové spôsoby v školskej dochádzke. Hlásal, že školská dochádzka musí byť povinná pre každé dieťa, či je bystré alebo hlúpe, bohaté alebo chudobné.
 - V pedagogike zaviedol úplne nové veci. Napríklad materskú školu pre deti do šesť rokov, povinnú školskú dochádzku (dovtedy neexistovala) do 12 rokov, latinské gymnáziá do 18 rokov, až potom univerzity.
 - Preslávil sa na svoju dobu revolučnými pojmami „*opakovanie je matkou múdrosti*“ a „*škola hrou*“.
 - Ústrednou filozofickou ideou J . A. Komenského je myšlienka jednej harmónie ovládajúcej celý kozmos. Komenského filozofické otázky sa sústreďujú na súvislosť zmyslu všetkého bytia.
 - Jeho filozofia sa nazýva *pansofia*.
- 

PANSOFI

- **Pansofia** alebo **vševeda** je pojem znamenajúci univerzálnu vedu, sústavu všetkého poznania - učenie o všejednote sveta.
- Komenský považoval jej vybudovanie za jednu z najdôležitejších úloh. V reforme ľudského vedenia a vytvorení jednotného systému poznatkov o prírode, človeku a Bohu videl predpoklady pre reformu celej spoločnosti, jej **všenápravy**.
- Dejiny v čase J . A. Komenského mali celistvý a jediný význam, ktorý určovala a spravovala božia prozreteľná vôľa. Ľudskému rozumu ostávala iba možnosť rekonštruovať univerzálny najvyšší poriadok (ordo ordinum).
- Pansofia predstavovala práve túto rekonštrukciu vo forme úplného, uceleného a encyklopedického systému ľudského

- Pansofia bola Komenského nová filozofia, ktorá spočiatku vychádzala z dobových potrieb zjednotiť množstvo poznatkov, ktoré vyplynuli z úspechov renesančnej vedy, a umožniť lepšie jazykové i vecné vzdelanie v školách bez akéhokoľvek formalizmu.
- Nebola nikdy len vševedou, ktorá by zhromažďovala poznatky, ale všemúdrostou, ktorej cieľom bolo nájsť vo vedení to podstatné, čo slúži i morálnej a sociálnej náprave ľudí, čo vedie k životnej múdrosti.
- Pansofiu uplatňoval Komenský najprv didakticky, potom širšie vychovateľsky, neskôr však nadobúda aj široko sociálny význam. Stával sa filozofiou nového ľudstva, individuálneho i sociálneho. Týmto širokým záberom, v ktorom dominovala náprava človeka, a neskôr celej spoločnosti, mala v 17. storočí najväčší vplyv.



DIELA

- Labyrint světa a ráj srdce (sociálne alegorické a kritické dielo)
Kšaft umírající matky jednoty bratrské
Didactica magna (Veľká didaktika)
Janua linguarum reserata (Brána jazykov otvorená)
Informatorium školy mateřské
Opera didactica omnia (Zobrané didaktické diela)
Schola ludus (Škola hrou)
Orbis sensualium pictus (Svet v obrazoch)
Všeobecná porada o náprave vecí ľudských
- Vypracoval systém pedagogiky ako vedy, natoľko predstihol dobu, že škola jeho predstáv stále zostáva ideálom.



- ***Labyrint sveta a ráj srdce (1631)*** - skladba v ktorej Komenský využil svoje zážitky z ciest. Pútnik putuje svetom a hľadá pre seba vhodnú prácu. Jeho spoločníkom na ceste je Vševed Všadebol. Ten ho nabáda, aby sa uspokojil so všetkým čo uvidí. Radí mu, aby nič nekritizoval, že s tým ušetrí nejednu nepríjemnosť. Ďalší kto sa k nim pripojil je Mámenie, ktoré pútnikovi nasadí okuliare skresľujúce pohľad na svet. Pútnik ale nepodľahne. Spoločne vstupujú do mesta, ktoré sa doslova hemží ľuďmi. Každý sa ponáhľa za svojou prácou, ale každý ich práca je podvod. Ľudia chodia s maskami na tvári a často ich menia. Sú ovládaní túžbou po ľahkom bohatstve, po dobrom postavení v spoločnosti a po živote bez starostí. Pútnik prichádza na to, že všade panuje podvod. Je zúfalý z toho v akom stave sa spoločnosť nachádza. Chce odtiaľ odísť preč. Nakoniec sa uzatvára do seba a do svojej samoty.

CITÁTY

- J ediným učitelem hodným toho jména jest ten, který vzbuzuje ducha svobodného přemýšlení a vyvinuje cit osobní odpovědnosti.
- Komukoli prospěti můžeš, prospívej rád, možno-li celému světu. Sloužiti a prospívati je vlastnost povah vznešených.
- Nemilovat knihy znamená nemilovat moudrost. Nemilovat moudrost však znamená stát se hlupákem.
- Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, jež pouze ukazují kam íít, ale samy neidou.



ĎAKUJEM
ZA
POZORNOST!

